

BUNUL ECONOM

ABONAMENTE:

Pe an 4 coroane (2 fl.); jumătate an 2 cor. (1 fl.)
Pentru România 15 franci.

ORGANUL

„Reuniunii economice în Orăștie“
Apare în fiecare Sâmbătă

INSERTIUNI:

se socotesc după tarifă, cu prețuri moderate
Abonamentele și inserțiunile se plătesc înainte.

Pustiirile beției.

Trei sferturi din lumea civilisată face în timpul de față o mare sforțara pentru a scăpa de alcoolism (patimă beuturii).

În Europa, Englezii au văzut primejdia mai dintâi și au combătut-o dela început.

Acum 60 de ani, un Englez, anume Robert Warner, a voit să facă o asigurare asupra vieții. Băncile nu l'au primit însă, pentru-că el n'avea obicei să bea de cât apă sau ceai. Warner s'a pus atunci și a înființat el o bancă de asigurare, unde nu se primia nici o persoană, care bea beuturi spirituoase. S'a văzut la urmă, că Warner a făcut o treabă minunată. Asigurații săi muriau mai puțin de cât ai concurenților și banca sa (pe care o dirige încă) are astăzi un capital de 150 de milioane.

Bine înțeles, că Warner a avut următori atât în Anglia, cât și în America și Australia. Băncile la fel cu a sa primesc cu 25% mai ieftin ca celelalte în care intră ori-ce beutor, și sunt cu toate acestea înfloritoare, ceea-ce dovedesc că *beutorii de apă au viață mai lungă ca beutorii de spirituoase*. S'au făcut apoi cercetări și socoteli, și s'a văzut că în mijlociu, adică peste vieți întregi socotit, *beutorii de apă sunt 17 zile și 12 ore bolnavi pe an, ear' beutorii de spirituoase 65 zile și 15 ore*.

În Franca medicii au căutat să pună și ei pedeci iubitorilor de beatură. Ei au început să facă cercetări asupra clienților lor beutori, și s'a putut vedea vinovăția spiritului, îndeosebi a *absintului* și a celorlalte amestecături. Șirul lui de rele sare în ochi. Omul care bea de pildă absint începe să sufere de amețală. Vin apoi halucinațiile (vedeniile), delirul și, în fine, la beutorul nepocăit, atacuri de epilepsie (boală rea, nevoie). Un fel de timpire întovărășește aceste arătări.

Luând un câne și injectându-i în stomac câteva grame de »esență de absint«, bietul animal începe să se tăvălească în zgârciuri, îi curg balele, latră cu furie, ochii îi sunt rătăciți și părul ridicat. Cânele e ca otrăvit, și dacă

porțiunea a fost prea puternică sau dacă e repetată, el moare.

Absintul e cel mai periculos dintre »apetitive«; dar' *toate beuturile tari, fără deosebire, vătămă organismul omnesc*, pentru-că sunt făcute cu spirt, și fiindcă *spirtul atacă toate organele*. Ficatul, rinichii, vinele, inima, creierul, toate sunt vătămăte. Dacă mai vine și o boală întâmplătoare, un sfârșit trist e foarte de temut.

În timpul unei boliri de coleră, un medic scoțian a împărțit pe cei atinși de coleră la Glasgow în »beutori învechiți« și în »oameni cumpătați«. Dintr'o sută *beutori* atinși de coleră mureau 91, dintr'o sută de bolnavi cumpătați ori chiar nebeutori, mureau 19. Un beutor atins de coleră poate să-și facă testamentul, căci norocul de a scăpa e foarte mic.

Un alt medic a dovedit, că dintre bețivi atinși de variolă nu scapă nici unul. »Totul e grav pentru un rănit alcoolic«, zice un al treilea medic. Un al patrulea, medic de spitale, face aceeași observațiune pentru »pneomonie, friguri tifoide, erisipel, toate maladiile acute, accidente mari.« Cu rănitul s'au bolnavul alcoolic se întâmplă totdeauna ceva neprevăzut care-l doboară.

De altfel, e tot ce i-să poate întâmpla mai bine. Bețivul nepocăit e supus la delirium tremens, la timpire și molesire, la nebunie, și la multe alte rele, pe cari medicii le repetă totdeauna. Moartea e lucrul cel mai bun și ea nici nu prea lasă să fie așteptată de ei.

Englezii au găsit că dintre doi indivizi de 20 de ani, dintre cari unul bea și celalalt nu, cel din urmă e cu puțință să trăiască *14 ani mai mult ca cel dintâiu*. Acești 14 ani vrednicesc să-i dorim și noi, deci s'o mai slăbim cu glăjuțele, ca să-i putem avea!

Indivizii nu-și fac însă numai lor rău prin dedarea la beatură. Mai sunt copii, nenorociți copii, cari n'au avut plăcerea, și sufer toate greutățile. În ceea-ce privește pe copii, statisticele medicilor sunt înspăimântătoare.

Un beutoriu învechit a avut 7 copii. Cei doi mai în vîrstă au murit de mici în zgârciuri. Al treilea a înnebunit la vîrsta de 20 de ani, al patrulea a căzut în timpire. Cel de al cincilea e un smintit, al șaselea un nervos, care se crede că va înnebuni cu

timpul. Mai e o fată; ea e slabă și a avut atacuri de nebunie.

Altă familie. Bunicul era bețiv, tatăl »beutor învechit«. Copii 12. Opt au murit în vîrstă fragedă, de zgârciuri. Au rămas doi băieți, unul vagabond, epileptic și vicios, celalalt pătimaș cu »accidente«, și două fete, una isterică, și cealaltă o stricată.

S'ar putea însă zice că medicii aleg pildele lor. Să mărim dar' cercetarea: Un doctor elvețian a luat 20 de familii, 10 de oameni cumpătați și 10 în cari beau de piria de mai multe rînduri de oameni. Cei cumpătați avuseseră 61 copii, dintre cari 5 au murit în vîrstă fragedă. Din cei rămași în viață, doi erau urîți, doi înapoiați, doi erau epileptici; ceialtați *50 erau sdraveni, sănătoși*. Din partea celor bețivi au fost 57 copii, dintre cari 12 morți de mici și 9 sănătoși. *Toți ceialtați 46 erau idioți, cocoșați, surdo-muți, epileptici, etc.*

Din 83 copii epileptici (cu boală zisă »nevoie«) cercetați la Salpêtriere, 60 aveau părinți dedați la beatură.

S'a pus să se clocească oue de găină într'o casă închisă și încărcată cu aburi de beuturi, și n'au ieșit din oue de cât pui monstri sau bolnavi.

S'a dat spirt cățelelor, și cățelei au murit de mici sau au devenit epileptici.

Se poate înțelege acum spaima care a cuprins pe capii și binevoitorii țerilor, unde beutura a crescut peste măsură, populând pământul cu pătimași, nebuni, ființe diforme, nenorociți de tot felul, pentru cari ar fi fost mai bine să nu se nască nici-odată.

Și aci nu sunt descrise lucrurile de cât pe jumătate. De cei cari mor, de câți sunt închiși în casele de nebuni sau înfundați în asile, nu s'e mai ține socoteală, cu dînșii s'a sfârșit. Dar' cei cari rămân, trăesc, acestia întrețin în popoarele beutoare o rană deschisă, prin care se scurg sângerând toate puterile naționale. V. N.

Roadă câmpurilor în lume.

Fată cum e situațiunea agricolă în cele mai de frunte țeri agricole din lume:

În *Rusia*, timpul secerișului a fost priinos, producțiunea însă nu va întrece *mijlo-*

cia nici chiar în regiunea cea mai producătoare: Odesa.

În *Germania*, cu toate că nădejdiile s'au îmbunătățit în privința secării, recoltele vor fi *sub mijlocii*; recoltele de grâu vor fi bune.

În *Belgia* și *Olanda*, secara și rapița s'au recoltat în condițiuni favorabile.

În *Anglia*, căldurile mari au grăbit coacerea cerealelor, astfel că secerișul s'a început mai de timpuriu ca de obicei; sunt însă temeri, că această coacere prea grabnică, poate să aibă urmări slabe cu privire la cătățimea recoltelor.

În *Statele-Unite*, recolta se socotește între 157,500.000 și 192,500.000 hectolitri.

În *Republica Argentina*, dela 1 Ianuarie s'au exportat 21,254.000 hectolitri față cu 14 milioane hl. exportate în același timp al anului trecut.

Ziarul englezesc „*Evening Corn Trade*“ ajunge la următoarea prețuire a recoltei de grâu din Europa: producțiunea totală 522 milioane hl. Prin urmare, pentru a putea preîntâmpina trebuințele sale, *Europa va trebui să mai aducă din celelalte părți de pământ 84,100.000 hl. de grâu.*

Un sfat de aur.

Luna de față *August*, apoi *Septembrie* și *Octombrie*, până la culesul viilor, sunt luni cari îmbie ori-cărui econom ce-și voește binele, privilegiu a urma unui sfat de aur, pe care îndeplinindu-l, multe rele, multe neplăceri, multă sărăcie va fi alungată din casele oamenilor.

În lunile acestea se coc rînd pe rînd felurile soiuri de poame, și în lunile astea avem privilegiu zi de zi a fabrica așa numitul *vin de poame*, una din beuturile cele mai sănătoase și ieftine, și totuși plăcute, prin care am putea, spre fericirea noastră, isgoni de tot, ori macar în parte, din casele noastre, urita holercă și beuturile otrăvitoare ale crășmarilor.

Eată cum se face vinul de poame: Culegem mere căzute pe jos, deci îndeplin coapte, și anume *două părți de cele dulci, nobile, și o parte de cele acre, chiar pădurețe*, și le lăsăm să stea 3—4 zile, ca să se svênte (spre a mai scădea apa de pe ele și din ele), apoi le spălăm de gunoi și tină, și le pisăm. Pisate le stoarcem în teasc bine.

Mustul dobândit, îl strecurăm prin o sită cât mai deasă și îl punem în butoi. Dacă sita e tare deasă, nu se vor face drojdii mai de fel în vas, încât nici nu-i mai lipsă să-l tragi de pe drojdii ca altfel.

Ca să se facă vin bun din acest must, e de lipsă să *amestecăm mustul de poame cu must de struguri*, și anume două părți de poame și a treia de struguri.

Dar' cum acum vara n'avem must de struguri, trebuie să facem ca mustul

de poame să ne stea dulce până în toamnă la cel de struguri, și asta o dobândim, turnând *în 100 litre de must un litru de spirt rafinat* (la 50 litre must, $\frac{1}{2}$ litru spirt etc.) Așa stă mustul dulce și storcându-se strugurii, vom pune apoi măsura ($\frac{1}{3}$) de must de struguri. De aci încolo, vinul acesta se îngrijește tot ca cel de struguri, se trage la timp de pe drojdii, și se are grijă să nu se strice.

Da, va zice unul și altul, să bagi must de struguri pe cel de poame, dar' de unde să bag eu și altul, care n'am must de struguri? Eată de unde: *iei dela cine are struguri niște trevere*, le pui în o bute și torni peste ele mustul de poame. Le lași așa 2—3 săptămâni, până mustul ferbe, apoi se trag în butoi și umbli cu el mai departe ca cu alt vin. Butea în timpul ferberii să fie bine astupată.

De n'ai nici trevere (că poate nu-s deloc vii în sat nici pe aproape), *pune în must o porțiune mai mică de vin curat*, (sub jumătate din cât ar trebui must) și vei ajunge același scop.

Tragerea de pe drojdii la vinul de poame, nu e lucru de mare-mare însemnatate. Dacă îl bei mereu, și crezi că o să-l gați în $\frac{1}{2}$ an ori chiar într'un an, îl poți lăsa și pe drojdii, mai ales de ai strecurat prin sită deasă de nu-s prea multe, că nu se acrește cum se acrește cel de struguri lăsat pe drojdii. E bine să-l tragi de pe drojdii în butoaie mici-mici, *bine astupate*, și așa pe rînd să desfăci și să-l folosești. Căci așa nu e primejdie să-ți se strice ca atunci când îl ai în vas mare și din acela tot iei câte puțin.

Acest vin însă, nu ține mai mult ca 1—2 ani. De ținut ca să se facă „vechiu vechiu și bun“, nu se poate. *Cu el în timpinăm însă trebuințele zilnice ale casei, până la alt rînd de poame.*

Probați, probați, și oameni cuminți veți fi cari veți cerca și veți mai alunga prin acest vin, rachia cea rea și vinul cel stricat ce altfel îl beți!

Accis încă plătești cu mult mai puțin ca pentru celalalt vin, o nimica toată.

CONST. BAICU

AGRICULTURA

„Legendar economic“.

pentru școalele economice, de repetițiune și adulți, de *Ioan Georgescu*, învăț. dirig. comunal, — este titlul unei noue cărți economice, ce a apărut acum în Blaj, în tipografia seminarului gr.-cat. cu prețul de 80 fil. Acest legendar economic, a fost aprobat de comisiunea școlară archiedecesană de Blaj, și conține următorul material:

Partea I. 1 formațiunea pământului, 2 compozițiunea pământului, 3 împărțirea pământului, 4 lucrarea pământului, 5 instrumentele pentru lucrarea pământului.

Partea II. 6 însemnatatea gunoiiului, 7 gunoiiul animalelor de casă, 8 gunoiiul de paseri, de oameni și compostul, 9 gunoiiul verde, 10 gunoaie minerale.

Partea III. 11 clima, 12 agenții vegetațiunii.

Partea IV. 13 vieța cerealelor, 14 originea cerealelor, 15 grăul, 16 inimicii și boalele grăului, 17 secerișul, 18 imblătitul, 19 secara, 20 orzul, 21 ovésul, 22 alte sămănături.

Partea V. 23 cucuruzul, 24 sapatul cucuruzului, 25 culesul și păstratul cucuruzului, 26 napii.

Partea VI. 27 plante oleoase, 28 plante de tors, 29 plante comerciale, 30 plante veninoase.

Partea VII. 31 lucerna, 32 trifoiul, 33 mazăricea, 34 alte plante de nutreț.

Partea VIII. 35 fênațe naturale, 36 grăpatul fênațelor, 37 facerea fênului, 38 otava.

Partea IX. 39 despre comasare, 40 lucrarea pământului comasat, 41 administrarea câmpurilor, 42 computul în economie.

Partea X. 43 animale folositoare agriculturii, 44 animale stricacioase agriculturii, 45 încolțirea sămênțelor.

Partea XI. 46 legumile rădăcinoase, 47 cultura verzelor, 48 cultura sălatelor, 49 cultura cepelor, 50 legumile bortănoase, 51 legumile păstăioase, 52 cultura altor legumi.

Partea XII. 53 creșterea pădureților, 54 nobilitarea pădureților, 55 răsăditul și gunoiiul pomilor, 56 descrierea pomilor, 57 inimicii și boalele pomilor.

Partea XIII. 58 cultura viței de viie, 59 inimicii și boalele vițelor de viie.

Partea XIV. 60 pădurea, 61 administrarea pădurilor.

Partea XV. 62 calul, 63 creșterea calului, 64 boalele calului, 65 grajdurile.

Partea XVI. 66 rasele vitelor cornute, 67 creșterea vitelor cornute, 68 vitele roșii (Pinzgau), 69 iernatul vitelor, 70 îngrășatul vitelor, 71 mulsul vacilor, 72 însușirile și scăderile laptelui, 73 coșii vitelor, 74 boalele vitelor cornute, 75 creșterea oilor.

Partea XVII. 76 creșterea porcilor, 77 îngrășatul porcilor, 78 boalele porcilor.

Partea XVIII. 79 creșterea galițelor.

Partea XIX. 80 descrierea albinelor, 81 roitul albinelor, 82 coșnițele.

Partea XX. 83 cultura vermilor de mătăsă.

Eată ce cetim în introducerea acestui legendar:

„Propunerea economie“ în școalele populare este ordonată chiar prin „Planul de învățământ“ al Inaltului Ministru de culte și instrucțiune publică dto 29 Iunie 1879 Nr. 17.284, care se referă la executarea art. de lege 38 din 1868 și art. de lege 18 d n 1879.

În scopul propunerii aceleia am și fost compus un manual, care s'a bucurat de o primire călduroasă în școalele noastre populare, deoarece ce a apărut până acum în câteva edițiuni.

După-ce însă Inaltul Ministru de culte și instrucțiune publică cu datul de 16 Noemvrie 1896 Nr. 60.764 a început organizarea așa numitelor *școale economice de repetițiune*, m'am convins, că atât manualul meu, cât și celelalte, cari au mai apărut până acum, nu conțin material de ajuns pentru amintitele școale economice.

Afară de aceasta exhauriându-se materialul acelor manuale întreg în școalele populare, în cele economice ar trebui să-l repetăm din nou, tot pe acela, Aceasta chie mare însă nu o pot avea școalele economice, ci ele trebuie să continue înmulțirea cunoștințelor economice.

Pentru a veni încâtva în ajutorul aces-

tora și a umplea acest gol, am compus „Legendarul“ prezent, la compunerea căruia m'am nisuit a ținea cont de nouele descoperiri economice, precum și de firul acela de propunere, de care m'am împărtășit și eu la ascultarea unor asemenea cursuri de economie.

Metodul de propunere al „Legendarului economic“ este acela că, pentru fiecare obiect de învățământ. Învățătorul alege partea și numărul respectiv, pe care voeste a-l tracta, apoi îl cetește, explică și mai adaugă și dela sine unde e de lipsă, după aceea îl cetește și explică pe rând și școlarii. Cele cetite și explicate se pot arăta mai târziu și în praxă, cu ocaziunea deprinderilor practice.

Întreg materialul se poate împărți în trei cursuri (clase), apoi pentru feciori și și pentru fete, tractându-se cu fiecare curs acel material, pe care învățătorul îl crede mai acomodată anutimpului, în care se află și împrejurărilor economice și pe care-l ordonează și „Planul“ respectiv de învățământ. Recunosc, că deocamdată am fost silit a mă restrânge numai la materialul economic ce-l prescrie numitul plan.

În aceea firmă speranță, că acest legendar va aduce nu numai o ușurință mai mare la propunerea științelor economice, ci mai târziu chiar și un folos practic, deprinzându-se cele cuprinse în el în vieța de toate zilele, doresc tuturor aceluia, cari îl vor folosi, cel mai strălucit succes pe cariera economiei practice.

Legendarul despre care vorbim se extinde pe 10 coale de tipar, are o înfățișare foarte plăcută și un bogat cuprins, ce va fi de mult folos cetitorilor nostri economi, de aceea îl și recomandăm celor interesați.

MEDICINĂ

(Urmare din nr. 23).

Digerarea în intestine.

(Mistuirea în mațe).

Noi deschilim două soiuri de intestine: cele subțiri și cele groase. Cu stomacul sunt în legătură cele subțiri. Lungimea totală a intestinelor e de șapte-ori atâta cât lungimea corpului întreg, și din acestea patru din 5 părți sunt de cele subțiri.

Digerarea în intestinele acestea se împlinește prin două lucrări: prin mișcarea intestinelor în felul mișcării vermelui, produsă prin materiile de hrană ajunse din stomac, și prin diferitele sucuri ajunse în intestine și în atingere cu materiile de digerat.

Intestinele (mațele) sunt provăzute cu mușchi, cari strângându-se și întinzându-se mișcă intestinele, și ce este în ele le amestecă cu sucurile cari se află acolo.

În intestine se află diferite sucuri: 1. ferea; 2. suctul pancreatic; 3. suctul intestinal.

Ferea e o fluiditate viscoasă (lipicioasă) verzie-galbenă, amară; are însușirea de a topi grăsimile, deci a le prefăce în o formă în care pot fi absorbite în trup.

Ferea se află pe timpul digerației în intestine, dară o produce ficatul pe

timpul când odichnește digerarea, și ea atunci nu intră în mațe, ci se adună în beșica ferei, de unde apoi se varsă în mațe când e lipsă.

Ficatul se află în partea dreaptă a foalei, ajungând până la marginea coastelor.

Însușirea ferei e de a topi materiile grase din mâncări, în modul acela, precum fac muierile fabricând laptele de amigdale, adică mestecă oleul de amigdale cu o materie solubilă (topitoare) în apă, d. e. albușul sau gălbenușul de ou, când apoi prin mestecat, toată particica cea mai mică de oleu învăluindu-se cu o peliță mică de albuș, se poate mesteca cu apă. Această însușire o are și ferea; ea mestecată cu grăsimile din mâncări, le învăluie cu o peliță mică de fere, și așa apoi mâncarea se absoarbe în corpul nostru, căci altcum ar trece simplu prin mațe fără de nici un folos.

Mai este în corpul omenesc încă un organ care-i stă ficatului întru ajutor la digerarea grăsimilor și a întăreliei prin secretarea (isvorirea) suctului pancreatic produs prin pancreos, (lanți, ori ficat alb), care e un organ așezat după stomac și pe timpul digestiunii samănă cu o bucătură de carne fiind atunci plină de sânge. Suctul acestui organ digerează grăsimile ca ferea și transformează întăreala din mâncări în zahar.

Suctul intestinal este produs de multimea ghindarelor așezate în pereții intestinelor. O parte din acest suct servește spre digerarea mâncărilor, cealaltă parte, care e numai ca mucusul, are scopul de a unge pereții interni ai intestinelor, ca materiile cari sunt în ele să poată aluneca mai ușor în jos.

Mâncările când sunt mestecate bine cu saliva, cu suctul stomacului, cu ferea, cu suctul pancreatic și al intestinelor, sunt propriu zis digerate, așa încât atunci când ajung la intestinele groase, nu mai conțin materii nedigerate, numai dacă intestinele și stomacul nu funcționează bine, adică dacă sunt morboase.

Intestinele groase se încep în partea dreaptă din jos a abdomenului în hypocandrul din dreapta prin o formă de legământ al intestinelor, în formă de suct, acolo se varsă toate materiile neabsorbite ale mâncărilor de cari nu are lipsă corpul omului. Precum se vede, aici întâlnim o societate cam proastă, deci nu ne vom ocupa mult de ea.

Mâncările digerate devin tot mai uscate prin absorbirea fluidelor conținute în ele. Mirosul lor provine dela descompunerea, adică putrezirea materiilor acestora, formând gazuri de acid carbonic, de nitrogen, hydrogen carbonic și hydrogen sulfuric, adică de puicioasă. Dar nici gazurile acestea nu sunt superflue în organismul nostru, deoarece-ce ele dilatând intestinele, ușu-

rează înaintarea materiilor, și fiind dilatate preservează organele din abdomen (foale) când s'ar întâmpla lovitură sau altă leziune care ajunge foalele.

Materiile ajunse în mațul gros, prin mișcarea acestuia sunt împinse în sus mai întâi, apoi către stânga, și în fine în jos, deoarece-ce mațele groase sunt așezate în jurul intestinelor subțiri. Ajungând materiile cari compun rămășițele mâncărilor la capetul intestinelor, de acolo vin expulsate îndată-ce devin genante prin acumularea lor.

Fluidele beute se absorb prin canalele stomacului și ale intestinelor, de acolo ajung în sânge. Din sânge trec prin rărunchi în beșică, de unde se expulsează. Altă parte a fluidelor es ca sudori prin pele și o parte ca abore mestecat al aerului expirat prin plămâni.

DR. ST. ERDELY

POMĂRIT

Ingrășarea pomilor.

Dacă voim să înaintez și la noi cultura *poamelor*, trebuie să îngrijim pometele cum se cuvine, în mod rațional (după povețele științei) în toată privința.

Este o lege bine cunoscută în agricultură, că materiile nutritoare de plante stoarse din pământ în decursul anului prin roade, trebuiesc date acestuia înapoi prin *gunoire*.

Ca toate celelalte plante și *pomii au lipsă de gunoire*, lucru, căruia până acum încă, nu i-s'a dat grija cuvenită. Urmarea acestei negriji este, că recoltele de fructe sunt mai totdeauna rele, pomii tănjesec, se uscă și pier pripit. Prin *gunoarea* nimerită și regulată a pometelor, se țintește desvoltarea puternică a pomilor, sănătatea acestora, să asigură recolte (roade) bogate, și poame frumoase pe fiecare an; asemenea se întărește puterea de traiu a pomilor contra tuturor boalelor și a inimicilor nimicitori, de cari sunt mai totdeauna amenințați, ca și fiecare alte plante.

Pentru a putea îndeplini în mod cuminte și cu folos *gunoarea* pomilor, învață »Landw. Blätter« din Bucovina, trebuie să se știe mai întâi cam de ce fel de materie nutritoare are cutare pământ cu pomii de pe el trebuința pentru plăsmuirea și bună desvoltarea lor și a fructelor.

Pe locuri ce conțin mult azot, sporește mai cu seamă desvoltarea buiacă a pomilor, însă roada lor e slabă;

ear' pe locurile avute în acid-fosforic și caliu (potasa), cresc pomii mai încet în lemn, însă rodesc foarte bine. Deci, de arată pomul o dezvoltare prea buiacă în lemn, însă nu prea aduce fructe cum se cuvine, atunci se află pus pe un loc, unde are prea mult azot. Acestui pom trebuie să i-se dea gunoiu de acela, ce conține acid-fosforic și caliu de-ajuns.

Dacă însă pomul dă floare multă, ear' fructele nu se desvoaltă bine, atunci locul pe care se află are lipsă de azot. Mai adesea însă se poate întâmpla, ca pomii să nu se desvoalte cum se cuvine și să stea sterpi; în casuri de acestea e locul de tot sterp și sec, și trebuie gunoit de o potrivă cu toate materiile nutritoare numite.

Timpul cel mai bun pentru gunoirea pomilor este timpul *dela Februarie până la finea lui Octomvrie*; ear' cel mai bun gunoiu pentru pomi este mușterea (gunoiul licuid). Deoarece însă mușterea nu conține acid-fosforic tocmai de-ajuns, este bine a se adăoga la mușterea cam câte un kilogram de superfosfat de fiecare pom. Mușterea se amestecă mai întâiu în părți deopotrivă cu apă și apoi se toarnă fosfatul într'insa. Pentru a înlesni străbaterea gunoiului în pământ, se recomandă a se uda înainte de gunoie locul bine cu apă și apoi a turna gunoiul.

Gunoierea aceasta însă se nu se face nici-odată aproape de tulpina pomului, pentru-că acolo gunoiul nu are nici o urmare bună, deoarece rădăcinile sugătoare, cari nutresc pomul, nu se află pe lângă tulpină, ci pe la vîrfurile rădăcinilor celor mari, ce se întind într'o depărtare de tulpină până pe unde ajung vîrfurile crăcilor coroanei, ear' câte-odată și mai departe. De aceea *pe aici* trebuie să se toarne gunoiul, dacă voim să folosească.

Cel mai nimerit lucru este a se săpa la depărtarea amintită un șanț cam de vre-o 30—40 centimetri de adânc împrejurul pomului, a se umple șanțul acesta mai întâiu cu apă și după-ce se va fi strecurat apa în pământ, să se toarne apoi mușterea, și îndată după-ce va fi străbătut și mușterea în pământ, să se astupe gropile cu țărână.

Pometele se se gunoiescă totdeauna pe timp ploios și se se repețească de câteva ori peste vară în restimpul amintit mai sus.

Pomilor tineri, cam până pe la 14 ani, nu e numai decât a li-se da gunoiu fluid. Pentru astfel de pomișori e de-ajuns dacă se sapă împrejurul lor un strat cam de 1.60 m. în diametru și se acopere regulat primăvara și toamna stratul acesta cu o pătură de o grosime de 5—6 centimetri de gunoiu putred, scormonindu-se mai întâiu țărina împrejurul pomului cu o sapă. Acesta e cel mai bun fel pentru gunoirea pomișorilor, până la vîrsta zisă mai sus. Acoperirea stratului cu gunoiu aduce folos îndoit: întâiu, prin aceasta se gunoiește pomul cu încetul, și al doilea, gunoiul acesta scutește rădăcinile pomului primăvara și vara contra secetei, ear' iarna contra gerului. Cel mai bun pentru treaba aceasta este *gunoiul dela vite cornute*.

Și gunoiul măestrit a dat la pomete sfirșituri foarte bune pe unde a fost folosit. Că cât astfel de gunoiu e de lipsă pentru fiecare pom, îndeosebi se îndreaptă după mărimea și după periferia mlădițelor coroanei. La un metru pătrat de pământ de prin prejurul pomului, trebuie să se dea în fiecare an 100 grame sgura lui Thoma, 100 gr. cainit și 75 gr. salpetru de Chili. Cainitul și sgura lui Thoma se împrăștie toamna pe teren și apoi se sapă pământul ca să se acopere gunoiul cu țărână. Cine are însă de gunoit un teren mai mare, pe care se află pomi deja bătrâni, acela poate împrăștia gunoiul în măsură deopotrivă peste toată grădina de pomi. La un pom de mărimea unui hectar de pământ trebuiesc: 400 kilograme sgura lui Thoma și 300 kilograme nitrat (salitra) de Chili. Acest din urmă gunoiu se împrăștie pe grădină în luna Februarie și Martie fără de a mai săpa locul spre a-l acoperi cu țărână, fiindcă nitratul acesta se descompune cu ușurință prin umezelile și ploile de primăvară și se strecură foarte lesne în pământ.

De foarte mare însemnătate și folos este în fine, pe lângă cele amintite, *gunoirea pometelor cu var*. Pometelor îngrășate bine în felul descris mai sus, să li-se aplică tot câte la trei ani odată și o gunoie cu var. Spre scopul acesta trebuie date câte 1000—1200 kilograme var de fiecare hectar. Această gunoie nu are aci menirea de a îngrășa numai pământul. În cazul acesta varul ne face alte servicii însemnate: El grăbește aci descompunerea mate-

riilor organice și a humusului, mijlocește și fertilizează descompunerea părților mineralice ale pământului, cimentează (egală) o parte de oxigen stricăcios rădăcinilor plantei, încălzește pământul și sprigineste foarte mult lucrarea celuilalt gunoiu deja aplicat.

În ori-ce privință *gunoirea aceasta cu var este de mare folos pentru pomete*, și cine a practicat-o deja odată și s'a încredințat despre folosul ei, acela nu o va mai părăsi nici-odată.

Gimnasiul nostru din Brad.

Apel către onoratul public român pentru „masa studenților” în Brad.

Prin ajutor reciproc întărim mării sfinte noastre cetăți.

Onorat public român! După-cum am arătat și în anul trecut în ziarele: »Tribuna« și »Telegraful Român«, baza fondului „masa studenților” dela gimnasiul român gr.-or. sus numit, s'a pus la 1894 și anii următori prin darea de câte o reprezentațiune teatrală împreună cu petrecere de dans.

Spriginul însă din partea publicului român, a fost de atunci și până anțerț foarte modest.

În anul 1899 tinerimea studioasă din Zarand și jur — dând eară o reprezentațiune teatrală și petrecere de joc, s'au emis și 25 colecte însoțite de un apel.

Mulți dintre domniile colectanți au binevoit a retrimite colectele cu sume bănești însemnate, ceea-ce se poate vedea în »Tribuna« nr. 231/1899 și »Telegraful Român« nr. 109:

De aci încoace publicul român și societățile de credit românești au început a se interesa tot mai cu inimă de această instituțiune atât de salutară, și în urma acestui interes fondul pentru »masa studenților« prin contribuiri marimoase incurse dela domniile: Dr. Z. Chirtop 200 coroane; Vasile Chirtop 20 coroane; Dr. V. Fodor 5 coroane; Todor Pop 20 coroane; doamna Sab. Preda 20 coroane; Maria Manovicu 6 coroane; dela societățile de credit românești: »Ardeleana« 100 coroane; »Albina« 200 coroane; »Doina« 40 coroane; »Victoria« 500 coroane etc. — prin contribuiri acestea — zic, fondul numit s'a ridicat la suma de aproape 1600 cor-

Interesându-se onoratul public tot așa cu inimă și de aci înainte de »masa studenților« dela gimnasiul din Brad, care încă împlineste o misiune culturală românească, atunci e speranță firmă, că acest fond unit — după-cum are să se și întempe — cu fondul numit al »convictului«, încă din anul școlar 1900/1 se va pune în activitate, întrebuintând numai interesele capitalului pentru alimentarea deocamdată măcar a 2—3 studenți setoși de carte românească, dar' lipsiți cu totul de mijloacele materiale necesare.

Această instituțiune unitară trebuie sus-

ținută și largită, ca la vremea sa să se poată înființa un interesant pentru elevii săraci.

On. public! De 31 ani gimnaziul român din Brad lucră neobosit în viaa Domnului, desconsiderând vicisitudinile timpului ce a întimpinat și întimpină, numai ca să dea vârstare sănătoase, nobile, caractere ferme încercătei noastre națiuni, precum și patriei noastre.

Dacă voim să dăm națiunii și patriei vârstare sănătoase, nobile, caractere ferme, bărbați energici și nu eșotați încă de pe băncile școlii din lipsa mijloacelor de viață, apoi stânta datorință ni-se impune, ca după puțină punând umăr la umăr, având înaintea noastră același măreț scop — să ne nisuim a ridica bunăstarea și a micșora sărăcia.

Bunăstarea și sărăcia sunt contrarietăți, cari înfruesc în modul cel mai puternic asupra prosperării ori vestezirii omului, familiei, națiunii. Modul nutririi influențează puternic asupra conservării și perfecționării.

Tinerimea studiosă din Zarand și jur din experiență pătrunsă de măreția scopului, a rămas fidelă și perseverantă pe lângă propusul ei din anul trecut, de a da și acum și deci în tot anul câte o reprezentațiune teatrală urmată de dans în favorul fondului »masa studenților« din Brad.

Când tinerimea zarandană studiosă, în butul tuturor greutăților apăsătoare asupra ei aderă cu tot trupul și sufletul și neferindu-se de ori-ce sacrificiu pentru scopul atins, — atunci cu deplină încredere sunt cuvintele acestea: »Să mărim cu toții după puțină fondul »masa studenților« din Brad, — cătră toți Românii adevărați cătră părinții elevilor cu stare bună, scurt cătră onoratul public românesc, — ca în numele românismului și al culturii românești să binvoiească a ținea în evidență această instituțiune salutară și după puțină a contribui cu obolul seu, fiecare având devisa: »Prin ajutor reciproc, întări-vom murii sfintei noastre cetăți«.

Brad, 9 August 1900.

Vasile Boneu,
profesor.

ȘTIRI DE TOT FELUL

„Ardeleana“ în casă nouă. Frumoasa casă a fostului „Hotel Széchenyi“, despre care am amintit, că a fost cumpărată de banca „Ardeleana“ în Orăștie, a fost acum străformată în local de bancă și de o săptămână banca funcționează deja în noua sa casă. Institutul ocupă 5 încăperi: 1 sală pentru cancelaria advocațională, și 4 pentru birouri între cari și sala cea mare a fostului hotel. Această sală e prea frumos arangată, aci având loc în jumătate clientela, în jumătate casa și o parte de funcționari. Sala asta mare e de nou zugrăvită foarte frumos, pe plafon cu figuri alegorice, în cele 4 colțuri cu câte-o coșniță, de-asupra căreia pe-o pantlică șerpuind e scris „Ardeleana“. Tot arangementul intern al băncii e modern, cu gust, comod și în deosebi sala Direcțiunii, de nou mobilată, e foarte elegantă. Aci banca

să poate zice ca stabil așezată pe multă vreme, și așezarea ei în această casă din inima orașului, se poate cu drept socoti ca un frumos triumf al dezvoltării economice românești aici.

Pustiirea prin foc a comunei Vaidei. De plâns și vaete e plină azi comuna Vaidei (l. Orăștie) și de jale și fiori sunt pline inimile noastre a celor din comunele învecinate. Mercuri după amiază pe la orele 3 a izbucnit în această comună un puternic foc. Ziua fiind ferbinte de caldă, teribilul element înghița cu o putere colosală tot ce-i cădea în cale. Tot grâul comunei era adunat la oameni în șuri și în stoguri lângă șuri, și mai ales acestea, fiind coperite cu pae, au luat foc, și a ars după prânza toată, noaptea toată spre Joi, Joi toată ziua și în noapte încă. Și stavilă nu i-s'a putut pune focului, căci comună, situată pe deal, e foarte săracă în apă.

Au ars 142 șuri cu stogurile de grâu de pe lângă ele, apoi peste 100 de case, dintre cari 8 coperite cu țigla. Unui om i-au ars și doi junci în grajd. Mai mulți oameni sunt răniți greu de foc. Taurii comunali speriați au rupt-o la fugă printre oameni, sdrobind pe unul de moarte, pe mai mulți greu. Paguba și sărăcia e grozavă. Nici în 20 de ani nu se va putea repara de plin.

Au ars doi copii și un om mare.

Și abia vre-o 8 inși au fost asigurați! Acestia tot să vor mai mângăia prin rescumpărarea pagubei de cătră bănci, ear' ceialți rămân cu sufletul sdrobotit, pradă desnădejdiei!

În zilele voastre de pace, oamenilor, temeți-vă de nenorocire și cercați a vă îngrădi contra ei, în felul de față prin prea folositoarele asigurări.

„Buzășiana“ este numele unei noue case de păstrare, pe care au hotărât frunțașii români din Buziaș și jur, să o înființeze la Buziaș, cu 80.000 cor. în acții de câte 100 c.

Pentru ridicarea poporului plugar să fac frumoase eforturi în România. Ministrul de agricultură de-acum își bate capul cum să pună pe temeuri mai înalte școlii agricole (pentru a învăța buna lucrare a pământului). „Amicul Agriculturului“ cere ca în lucrarea sa ministrul să tindă într'acolo, ca să facă adevărate școli regionale (adecă de tot potrivite cu firea și trebuințele ținutului, regiunii). De va fi ținutul bogat în pomet ori potrivit pentru pomet, școala să aibă în întâinul seu plan cultivarea acestuia, de e pentru altceva bun, aceea să cultive, și să fie mari școli de aplicație lângă ele, în care să iasă profesorii cu elevii și să le arate în praxă, în natură, lucrările toate.

La expoziția din Paris Domeniul Coroanei României a câștigat pentru producția sa agricolă, al doilea premiu mare din cele 20 medii de premii mari. Înțaiul l'a dobândit un Francez, al doilea România, deși popoarele lumii întregi sunt aci concurente și cumpenite pentru premiare. Din 330 de exponenți români de bucate, 307 au căpătat premii, adecă mai toți!

Potopuri pricinuind mari pagube, s'au revărsat pe la mijlocul acestei luni în prea multe părți ale comitatului nostru și în comitatele vecine.

În părțile noastre în deosebi pe Valea-Jiului (Petroșeni), văile crescute prin apa rostogolită de pe coastele munților, au produs stricăciuni foarte simțite. În comunele Lupeni, Vulcan, Bărbăteui, Aninosa, Livezeni, Petrița, etc. abia a mai rămas vre-un pod, chiar din cel mai solid făcut, toate au fost rupte și duse de potop. Casele din apropierea văilor au suferit stricăciuni, unele au fost cu totul dărimate, ear' de holde, de grădini, de garduri prin apropierea apelor, ba chiar pe locuri ridicate spălate de potopul rostogolitor de pe dealuri, apoi de jirezile de lemne adunate, etc. — nici nu mai e urmă! Pagubele săracei populațiuni sunt uriașe. Să zice că prețuite numai pagubele pricinuite de cele 2 văli a Jiului în comunele numite, ar trece peste zece, ba peste sute de mi!

Mari stricăciuni a făcut și Murășul în valea sa. De pe aici, pe la Dobra, Zam etc. până la Arad, șesul din apropierea marelui riu e și azi o singură baltă. Holdele de cucuruză, tânățele, unele cosite în brazde, înoată în apă și nădejdea proprietarilor de a mai face ceva de pe aceste locuri ăstan, e dusă.

Daruri casei Domnului. Domnul Nicolae Căndea, aflător în serviciul direcțiunii minelor de cărbuni de aici, a procurat pe seama bisericii noastre celei noue de aici icoana sfântului Nicolae cu prețul de 28 cor. 70 fil., ear' stimabila-i soție Doamna Elisaveta Căndea născ. Ursu a procurat pe cea a mamei D-lui tot cu prețul de mai sus. Tot asemenea și Ioan Iovănescu, econom sătean cu soția lui au procurat icoana D-lui nostru Isus Christos tot cu acel preț. Ear' icoana sfinților arhangeli Mihail și Gavriil nefind pe deplin răscumpărată, publicarea donatorilor rămâne în suspens până la definitivă ei răscumpărare.

Aceste icoane fiind mari și zugrăvite foarte frumos după ritul nostru oriental, decorează foarte mult biserica noastră.

Pentru această faptă marinimoasă în numele comitetului parochial și al poporului întreg să aduce sus numiților domni și doamne și pe această cale cea mai ferbinte mulțămită.

Dumnezeu să le primească binefacerea. Petroșeni, 31 Iulie 1900. Avram Stanca, par.

O mamă de 22 ani având 11 copii! În elita parisiană cea mai frumoasă și mai gentilă se numără și vicomtesa De Rochemille, care a ajuns renumită prin aceea, că deși e numai de 22 ani, are totuși până acum 11 copii! Lucrul se înțelege astfel: vicomtesa De Rochemille, care s'a măritat numai în 1895, până acum în patru rînduri a născut câte doi gemeni, ear' acum de curînda născut trei gemeni. Atât copiii, cât și mama lor, sunt deplin sănătoși!

Un copil cu opt picioare. Ziarul englez „Morning Leader“, într'unul din numerile sale trecute, înserează un curios cas de domeniul fiziologiei. E vorba despre un monstru

cu opt picioare, care a fost născut în împrejurimile Kingstongului (America) de cătră o femeie cu numele de Kitty Halway, în vîrstă de 19 ani. Monstrul are asemănarea unui taur și e în mărime de 28 cm. Picioarele sale sunt așezate de-a lungul corpului câte două în rînd. Atât nefericita femeie, cât și monstrul au murit imediat, ear' acest din urmă a fost spirtuit și trimis la British museum din Londra.

Logodnă. Familia dlui primar G. Dănilă din Hunedoara, a avut la 6/19 August o deosebită sîrbătoare: două din drăgălașele fiice a dlui Dănilă s'au logodit: Ana cu dl Nicolau Macrea, contabil la »Crișana« și Victoria cu dl Vasile C. Osvadă, administratorul »Tribunei« din Sibiu. Trimitem sincere felicitări.

La școala civilă de fete a Asociațiunii, elevele, cari voesc să fie primite în internat, fie eleve ale școalei civile, sau ale școalei elementare a reuniunii femeilor române, au să fie insinuate de timp puriu la direcțiunea școalei, înainte de începutul anului școlar, pentru-ca să se poată face dispozițiunile necesare.

Să observă că pentru înlesnirea adăpostirii elevelor în internatul școalei on. Comitet al Asociațiunii a redus taxa întreținerii dela 500 cor. la 400.

Taxa internatului e deci 400 cor. pe an, plătiți înainte în două sau cel mult în patru rate. Spesele pentru cărțile trebuincioase pentru materialul de scris, de desemn și lucru de mână, nu sunt cuprinse în taxa amintită. Acestea se poartă separat de părinți, precuni și cheltuelile pentru îmbrăcăminte și încălțăminte, pentru instrucțiune în forte-piano și în limba franceză.

Taxele pentru instrucțiune în forte-piano sunt de 2 categorii:

a) dacă o elevă voeste să iee orele singură, se compută la 2 ore pe săptămână taxa de 18 cor. pe lună; dacă 2 eleve împreună iau instrucțiune în aceeași oră, taxa se compută la 2 ore pe săptămână cu 9 cor de elevă; sau

b) dacă o elevă voeste să iee orele singură, se compută la 2 ore pe săptămână taxa de 12 cor. pe lună; dacă se întrunesc 2 eleve în aceeași oră, taxa se compută la 2 ore pe săptămână, cu 6 cor. pe lună de elevă.

Instrucțiunea din limba franceză, câte 2 ore pe săptămână, se compută pe lună cu 2 cor. de elevă.

Toate taxele se plătesc direcțiunii școlare.

Edificiul internatului este situat în mijlocul unei grădini frumoase, în mijlocită apropiere de parcul orașului, și e provăzut cu apeduct, baie, lumină electrică, etc. încât ofere cele mai bune condiții igienice.

Elevele din internat, afară de școală, au în fiecare zi anumite ore de conversațiune în limba franceză, maghiară și germană după trebuință. Pe lângă aceea ele se prepară și învață lecțiunile sub conducerea și cu ajutorul directoarei, al profesoarelor și guvernantelor.

Elevele, cari voesc să fie primite în internat, mai au să aducă cu sine: o saltea, un covorel la pat, 2 perini, 4 fețe de perini, o plapomă sau țol de coperit, 4 ciarșafuri (lințoluri, lepedee), 6 ștergare, 6 servete, apoi perie de dinți, săpun și 2 pepteni, cari toate rămân proprietatea elevei. Afară de acestea schimburile de trup sau albiturile, câte $\frac{1}{2}$ duzină din fiecare, ciorapi și fuste de culoare închisă și batiste (marămi) câte 1 duzină, 1 parașleu (cort) și încălțăminte trebuincioasă.

Cât pentru toalete nouă, părinții și tutorii sunt sfătuiți a nu face de acestea pentru copilele lor, căci pentru uniformitatea îmbrăcămintei elevelor interne, acele toalete să fac aici cu prețuri moderate, prin îngrijirea direcțiunii internatului. Strîns de uniformă să țin: o haină, 2 șurte în forma unei haine, o pălărie de vară și una de iarnă, cari necondiționat au să se facă aici și cari peste tot vor costa cam 30—40 cor.

Dela direcțiunea școalei se poate primi prin postă: „Statutul de organizare“ și „Regulamentul intern“ al școalei, „Regulamentul pentru cursul complementar“, „Planul de învățământ“ și „Regulamentul ministerial pentru examenele publice, private, supletive“ și „de emendare“, a 10 cr. exemplarul. Dela direcțiune se poate primi pentru 2 cor. și „Monografia“ școalei, în care pe lângă istoricul institutului, se află descris edificiul școalei și al internatului în toate amănunțele.

Direcțiunea școalei civile de fete a Asociațiunii.

Sibiu, în August 1900.

Elena Petrașcu,
dir. inter.

Dr. Vasile Bologa,
dir. școalei

O nouă întrebuintare a hîrtiei. Cetim în „Moniteur des Finances“: În acest moment e mare modă în Japonia de a se îmbrăca cu haine de hîrtie. Sunt fabricanți anume cari fac hîrtii de mătăsa foarte tari, și de diferite colori, care se vînd în magazinele de noutăți. Sunt asemenea și croitori și croitorese cari fac anume acest fel de îmbrăcăminte, care este în același timp ușoară și cruțătoare. Un costum de hîrtie costă 10 fr. 40 c., o toaletă elegantă de damă costă 30 franci.

Urtașe isvoare de petrol. Doar în toată lumea nu se mai află așa bogăție de isvoare de petrol ca în România. De curînd dl Cămpineanu, inginer, făcînd cercetări după noue isvoare de petrol, a dat în Poiana de mult petrol, care a isbucnit din pămînt și în tîmp de 46 ore o grozavă mulțime de petrol, ca la 300 de vagoane, a curs pe rîu, deoarece-ce isbucnirea a rupt pregătirile de cuprindere a lui, ce se făcuseră.

După cele 46 ore isvorul dă la 2—3 vagoane pe zi.

Un grup de capitaliști germani din München și Viena, apoi din Belgia, a venit în zilele acestea în România, cu profesori învățați, și au vizitat mai multe localități petrolifere. Acești capitaliști voesc a forma o societate pentru exploatarea petrolului la Rîmnicu-Sărat.

La Paris încă s'a înființat o mare societate pentru sondarea terenurilor petrolifere din România.

Capitalul vîrsat la această întreprindere este de un milion lei.

În cursul lunii Iunie societatea »Steaua Română« a trimis în străinătate, prin Constanța trei vapoare cu câte trei mii de tone petrol, ceea-ce face în total nouă mii tone petrol român exportat numai într'o lună în străinătate.

Petrolul din România a obținut cel mai mare succes la *Expozițiunea Universală din Paris*. Instalațiunea Societății »Steaua Română« atrage admirațiunea tuturor vizitatorilor.

O broșură a d-lui Haner, inginer, tipărită în franțuzește sub îngrijirea Comisarului General al Expoziției, a trecut îndată și comisariatul a trebuit să tipărească o a doua ediție, căci o cumpără tate lumea ca să citească despre minunile de isvoare de petrol în România.

„După comasare“ povețe practice despre întocmirea gospodăriei în o moșie comasată de Isidor Blaga preot în Lancrăm, lucrare tipărită în „Bunul Econom“, a apărut în broșură deosebită, ca întâiul număr din „Biblioteca Bunului Econom“. Se capătă la noi cu prețul de 20 cr. exemplarul și 3 cr. de porto.

Dl Alexandru Vlad, fost de un lung șir de ani vrednic învățator în Banpotoc, peste Murăș dela Piski, a fost ales preot în comuna Mag, lângă Seliște. D-zeu să-i ajute în noua carieră.

Pedeapsa asasinului Bresci. Pedeapsa ce se va da asasinului Bresci, omorîtorul Regelui Umberto, (pedeapsa cu moarte fiind desființată în Italia) este însoțită de niște asprimi cari, după spusa judecătorilor, n'au alt scop de cât să prelungească cât se va putea mai mult vieța păcătosului, pentru-ca să-și iee cruda răsplată a crimei sale chiar în această lume.

Întăiele cinci luni le petrece condamnatul pe viață trăind numai cu pâne și apă într'o încăpere întunecoasă de 2—3 metri cuadrați. Drept pat are o rogojină jos pe pămînt. Dacă nu se poartă bine, i-se aplică, după găsirea cu cale a administratorului temniței, gulerul de fer sau patul de forță, un fel de sicriu în care e pus cu mâinile și picioarele legate. După trecerea acestor cinci luni, va fi pus zece ani în celulă (căsuță mică). În acest timp de zece ani îi e oprită orice muncă, nu'i e iertat nici să tumeze, nici să citească, nici să vorbească; preumblarea sa zilnică îi stă în a umbla timp de trei ore în sus și în jos între doi pereți goi. Dacă trăește acești zece ani, este pus până la sfîrșitul vieții în regimul ordinar al temniței. Până acum însă nimeni nu a dus-o atât, ci osânditul sau a înebunit sau a murit. Căci mai ales mare îi e pedeapsa că nu capătă nici un lucru. Se roagă atari robi cu lacrimi în ochi să le dea ceva lucru, căci le trece mai ușor timpul, și nu li-se dă.

Moarte Ștefan Șinca paroch gr-or. în Batiz, a trecut la cele eterne, în 6/19 August în etate de 78 ani ai vieții și 51 ai păstoririi sale. *Fie-i țărîna ușoară!*

Năvălirea de străini în America, în deosebi în Statele-Unite, a crescut în anul de față cu 50% față de anul trecut, adică în loc de 2 oameni veniți alți ani, estan au sosit tot câte 3! Și câte mii de ei vin! Abia îi mai birue corăbiile. Și cei mai mulți din ei apoi, abia mai birue plînsul pentru prostia de a fi mers de-acasă. Să duc atăția pentru-că mii de agenți (trimiși) de-ai corăbiilor umblă prin toate țerile și îndeamnă pe oameni la

plecare spre „fericire“, și corăbiile au dobânzi că au pe cine duce, și agenții capătă parte pentru-că le-au adunat mulți „călători“.

Petrecere în Zlatna. Tinerimea română din Zlatna invită la *producțiunea teatrală* împreună cu declamațiuni ce o va arangia Marți în 15/28 August 1900 în pavilionul de vară al ospătăriei comunale. După producțiune joc. Venitul curat e destinat spre folosul celor 2 biserici române din loc.

Programul: 1. „La oglindă“, poezie de G. Coșbuc, predată de dșoara *Neti Cristea*. 2. „Dormi iubito“, poezie de A. Vlăhuță, predată de dl *Ioan Montani*.

3. „Soare cu ploaie“, comedie într'un act de Iosif Vulcan, jucată de persoanele: Dșoarele Elena Olar, Agaftia Olar, Valeria Albin, Aneta Paul, Neti Cristea, și Domnii Ioan Montani, Aurel Mircea, Iosif Paul, Emil Montani, Nicolae Olar.

Implinirea de 70 de ani dela nașterea M. S. Impăratului a fost sărbată Dumineca trecută cu frumoase ceremonii în bisericile noastre românești. In comitatul nostru în deosebi la Deva a fost sărbată cu pompă în biserica gr-or, română, participând la serviciul divin toți funcționarii comitatului în frunte cu vicișpanul Bethlen, tribunalul, oficerii de honvezi, direcția finaneiară, corpul profesorilor, trimișii orașului, etc. și inteligența română. P. O. D. protopresb. *George Romanul* a servit asistat de părintele *George Nicoară* și la sfârșit părintele protopresb. a ținut o vorbire ocașională urând M. Sale încă mulți ani. După prânz a fost mare banchet.

Mare fundațiune pentru muncitori. Din Pilsen se anunță, că de curând reșosatul mare fabricant de fierărie, cavalerul Emil Skoda, a lăsat prin testament o fundațiune de 40.000 cor. pentru ajutorarea muncitorilor bătrâni, cari au lucrat în fabrica sa. Skoda a mai dispus fiului său, că timp de zece ani să contribuie la capital cu 12.000 cor. până-ce fundațiunea va ajunge la suma de 160.000. Fapta generoasă a fost comunicată și muncitorilor. (F. P.)

Despre Insoțirea de înmormântare din Mada. „Foaia Poporului“ din Sibiu ia notiță cu laudă. Poporul din comuna *Mada*, — zice — ascultând sfatul conducătorilor s'a adunat la Sf. Ilie și a alcătuit o însoțire de înmormântare. Neobositul și vrednicul preot, scriitor poporal dl *Ioan Moța*, invitat fiind, a condus adunarea de constituire și prin alese cuvinte a lămurit poporul asupra însemnătății însoțirilor de înmormântare.

Foarte mulți s'au declarat gata a intra în folositoarea tovarășie, și întrucât vor încăpea, vor fi primiți și membri din comunele vecine, d. p. din Balșa, Ardeu, etc.

Pățania dureroasă a unui băiat de păstor. Din Bistrița se scrie, că un băiat de păstor de vr'o 10 ani își păștea caprele pe hotarul comunei Budacul-român. De-odată îi eșiră doi pui de urs înainte, dar' băiatul curajos nu se spăria, ci îndreptă ciomagul

asupra-le. Într'aceea a venit ursoaica pentru a-și apăra puii, s'a aruncat asupra copilului și trântindu-l jos i-a tras pielea de pe cap. Copilul a trebuit dus la medic, ca să-i așeze înapoi pielea și să i-o coasă. In aceeași zi ursoaica a atacat și pe un om din comuna Ardan.

Prețul bucatelor.

Piața din A.-Julia.

— la 18 August 1900. —

Grâu frumos, ferd. de 20 l. cu	1.— cr.
Secară, ferdela cu	—70 cr.
Orz ferdela cu	— cr.
Ovės, ferdela de 30 litre cu	—45 cr.
Cucuruz, ferdela de 20 litre cu	—90 cr.
Fasolea, ferdela de 20 litre cu	—90 cr.
Cartofi (grumpene) nouă ferdela cu	—40 cr.
Vin nou, litrul cu	— cr.
Mere ferdela cu	—50 cr.
Nuci, ferd. cu	—40 cr.
Carne de vită, 1 kilogram cu	—40 cr.
» » porc, » » cu	—40 cr.
Slănină proaspătă 1 kl. cu	— cr.
» svântată » » cu	— cr.
Brânza, nouă 1 kl. cu	—48 cr.
Brânză în burduf cu	— cr.
Ouă, 5 cu	10 cr.
Pui de găină părechea cu	30—50 cr.

FELURITE POVEȚE

Untul rănced se poate îmbros-păta. Eată o rețetă pentru a putea readuce la gustul lui bun și proaspăt un unt ce a fost dat pe rănced: Il spălăm bine-bine în apă proaspătă și rece, apoi îl tăiem în fâșoare subțiri. Așa îl punem într'un blid curat și îl amestecăm cu nițel lapte proaspăt și îl batem bine cu o lingură de lemn. Scurgem apoi earăși laptele de pe el, și untul va rămânea proaspăt ca dintru început.

*

Cunoașterea vinului roșu, de e curat ori falsificat, vopsit. De vrem se prindem credința crășmarului care ne laudă cutare vin roșu ca fiind foarte „curat“, punem din vinul bănuit în o sticlă lungăreață nu prea largă la gură. Astupând cu un deget gura sticlei, o întorcem cu gura în jos în un vas cu apă, și ne tragem apoi degetul cu care astupasem. De va fi vinul curat, și vinul din sticlă și apa din vas își vor păstra fața, căci vinul curat nu vopsește apa, dar' de-a fi fals, apa capătă și ea culoare, căci vopseaua din „vin“ (mai drept zis din altă apă din care s'a făcut „vin“) va vopsi și apa asta cu care probăm.

*

Curățirea trestiei dela scaune. Ca să dăm trestiei îngălbenită de scaune culoarea albă, o spălăm mai întâiu cu apă de săpun, amestecată cu puțin spirt și o presărăm înainte de-a se usca cu praf de pucioasă, care rămâne acolo până se usucă bine. In urmă curățim pucioasa cu o perie aspră.

FELURIMI

Generalul și mazerea. Contele de Espana, ministrul de resbel al Regelui Ferdinand VII. al Spaniei și totdeodată guvernatorul Cataloniei, era un om foarte ingenios, dar' și foarte original. El era un mănăcator cunoscut și avea întotdeauna o masă bogată, cu toate-că în celelalte ale sale afaceri era econom. Măncarea lui aleasă însă era mazerea boabe, ce se găsește în Spania în tot cursul anului.

Într'o zi porunci bucătăresei sale, să-i gătească mazere. Întemplantarea însă făcu, ca soția lui să rătăcească prin bucătărie, tocmai când bucătăreasa era ocupată cu curățirea ei.

Contesa nu putea să sufere această mâncare; vederea mazerei îi producea scârbă, nu voia nici să o vază, dar' s'o mănânce, și porunci deci bucătăresei, să nu o mai gătească.

La ora obicinuită se așezară cu toții la masă. Generalul, dupăce mănăcă din mai multe feluri, așteaptă înzadar mâncarea lui favorită; trimise un servitor ca să-i-o aducă. Servitorul însă veni spunându-i că contesa a oprit porunca dată de a ferbe și mazere. Generalul nu răspunsă nimic și rămase ca înainte în voia cea mai bună.

După masă însă chemă pe oficerul de serviciu și îi porunci ca în seara aceea să nu deo voe la nici o damă se iese din palat, fie ori-cine ar fi.

Oficerul, care știa că generalul n'are obiceiul să glumească, ci cerea o supunere oarbă, așeză la poartă, care era singura intrare pentru toată casa și unde se afla și paza, doi grenadiri, și înăsprî încă și mai mult porunca generalului.

Contesa cu fiica ei erau invitate pentru seară la un bal dat de Contele Santa Calonna. Amândouă îmbrăcate cu rochii luxoase, erau gata să plece, când la poartă au fost oprite de strigătul sentinelei: «Inapoi, doamnelor.»

«Sunt soția generalului», strigă contesa și infuriată alergă la conte ca să se plângă de purtarea soldaților.

Generalul îi răspunsă foarte rece: «Liniștește-te, scumpa mea, totul e foarte natural. Tu poruncești bucătăresei tale, eu soldaților mei!».

De atunci contesa nu mai opri nici-odată porunca contelui, când el doria să mănânce mazere...

Comitetul de redacție:

Președinte: *Dr. Ioan Mihu.*

Membrii: *Dr. St. Erdelyi, Ioan Mihaiu Danil David și Constantin Baicu.*

Proprietar - editor: **IOAN MIHAIU**

Redactor respons.: **IOAN MOȚA**

COPII ÎN COST

se primesc în Orăștie la

özv. Boros Ferenczné

Strada Fabrica (Gyár utca) Nr. 10.

Cuartirul: **3 cor. pe lună.**

Cost cu cuartir și spălat:

24 cor. pe lună.

Hainele de pat trebuiesc aduse de acasă. 3-3

Anunț.

La subsemnatul în Orăștie, (Szászváros) se capătă o cantitate de **1500 klg. slănină bună, groasă, albă, de pirlit**, cu preț foarte moderat.

Voitorii de a o cumpăra pe toată sau dela 50 klg. în sus, să se adreseze la

Vasile N. Bidu
Orăștie.

2-4

„ARDELEANA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII ÎN ORĂȘTIE

Capital social: cor. 500.000. Fonduri de rezervă: cor. 275.000

(32) Depuneri: cor. 1,750.000. 18-

Institutul face următoarele operațiuni, la cari recomandă serviciile sale:

1) acordă împrumuturi cu interese de 8%;	4) cumpără și vinde mărfuri și produse;
2) primește depuneri, dela particulari cu 5 și cu 5 1/2, ear' dela corporațiuni culturale cu 6%;	5) arăndează și exarăndează realități;
3) cumpără și vinde realități;	6) cumpără și vinde efecte publice;
	7) mijlocește operațiuni, specificate sub 3, 4, 5.

Ori-ce atacere se poate rezolva verbal în biurul institutului, ear' în scris prin corespondență.

Orăștie, 1900.

Direcțiunea.

Banca generală de asigurare

„TRANSILVANIA“

intemeiată la anul 1868

în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 (edificiile proprii);

asigurează în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de foc și exploziune

edificii de ori-ce fel, locuințe și clădiri economice, magazine de mărfuri, mașine agricole, mobile, vestminte și rufe, caré și vite de tot soiul, produse de câmp și de recoltă etc. etc.

asupra vieții omului:

în toate combinațiunile conform tabelor sale foarte variate ca asigurări simple pe casul de moarte, asigurări cu termin, asigurări de copii, de zeștre, rente viagere, asigurări cu plățirea de două-ori a capitalului, și cu polite libere de premii etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală (sistem german).

Asigurări pe speșele de înmormântare cu solvire imediată.

Fonduri de rezervă și de garanție specială:

1.400.000 coroane,

plasate în scrisuri fonciare și în siguranțe pupulare.

Active cu finea anului 1899: 2 milioane 185 mii coroane.

Stocul asigurărilor:

Valori asigurate contra incendiului:

64 milioane coroane.

Capitale asigurate asupra vieții:

9 milioane coroane.

Dela întemeiere institutul a solvit:

2,825.645 c. 62 b. pentru daune de foc și 2,498.042 c. 10 b. capitale asig. pe via ă, total: 5,323.687 coroane 72 bani.

Oferte și ori-ce informațiuni se primesc prin Direcțiune în Sibiu, la agenturile principale în Arad, Brașov și Timișoara, la agențele generale din Cluj și Budapesta, precum și la reprezentanții speciali în toate comunele mai mari.

Prospecte și tipărituri gratuit și franco.

4-10

Direcțiunea în Sibiu,
str. Cisnădiei nr. 5, etajul I., curtea I.

In Orăștie la Gustav Zobel.

DAUERHAFT, GERUCHLOS   SOFORT TROCKNEND

Christoph
fără
miros!

LACK
ce se uscă
îndată!

DER ECHTE
Christoph-Lack
IST DER BESTE ANSTRICH FÜR FUSSBÖDEN.

In Orăștie la Gustav Zobel.

face cu puțință, ca odăile să fie folosite și în vremea vopsiri (cu lac), căci mirosul rău și uscarea înceată a vopșei cu oleu aci e încungiurată. Intrebuintarea e așa simplă că fiecare poate, sêvêrși vopsirea. Podilele pot fi șterse cu cârpe ude și nu-și perd lustrul. Este:

Lac colorat de podile

galben-brun și mahagoni-brun, care copere podilele ca și văd-seaua cu oleu, dar' are și strălucire. Bun pentru padimente nouă ca și vechi. Copere ori-ce peată, ori-ce vopsire veche etc. Și este:

Lac curat (fără culoare)

pentru padimente nouă și parchete, care dă numai lustru. Bun mai ales pentru parchete și padimente nouă unse deja cu vopșea cu oleu. Nu copere figurile lemnului!

Pachete postale pentru câte 2 odăi mijlocii, cu 5 fl. 90 cr. Comande să fac, în orașe unde sunt depozite, la acestea. Prospecte se trimite franco. La cumpărări fiți atenți la firmă și marca fabricii, căci ca pe o fabricațiune existentă dela 1850, mulți o contrafac și falsifică, dând calitate rea și adesea necorăspunzătoare scopului.

Fabrica de Lack-Christoph

Praga—Carolinenthal.

11—15 (48)

In Orăștie singur veritabil la **Gustav Zobel**.

„Minerva“

Institut Tipografic

Orăștie.

☆ Circulare ☆
& preț-curenturi

Note, Bilete de vizită
după plac și cerere
Registre și imprimate
Anunțuri, Compturi și Adrese.
Bilanțuri etc. etc.

Se recomandă a
executa

următoarele:

Opuri, Broșuri și Placate
Bilete de logodnă și cununie
Carte și epistole

Această tipografie e provăzută cu cele mai bune mijloace tehnice și fiind bine asortată cu tot felul de caractere de litere din cele mai moderne, e pusă în pozițiune de a pute executa ori-ce comande prompt și cu cea mai mare acurateță!

Comande
din afară se efectuesc
repede!